

Sygn. akt II Ca 752/15

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 30 grudnia 2015 roku

Sąd Okręgowy w Lublinie II Wydział Cywilny Odwoławczy

w składzie:

Przewodniczący Sędzia Sądu Okręgowego Dariusz Iskra (sprawozdawca)

Sędziowie: Sędzia Sądu Okręgowego Magdalena Kuczyńska

Sędzia Sądu Okręgowego Andrzej Mikołajewski

Protokolant Sekretarz sądowy Emilia Trąbka

po rozpoznaniu w dniu 17 grudnia 2015 roku w Lublinie, na rozprawie

sprawy z powództwa (...) Spółki (...) w S.

przeciwko A. P.

o zapłatę kwoty 3434,36 zł z odsetkami ustawowymi:

- od kwoty 344,66 zł od dnia 15 czerwca 2008 roku do dnia zapłaty,
- od kwoty 370,70 zł od dnia 15 kwietnia 2009 roku do dnia zapłaty,
- od kwoty 371 zł od dnia 15 czerwca 2009 roku do dnia zapłaty,
- od kwoty 371 zł od dnia 15 kwietnia 2010 roku do dnia zapłaty,
- od kwoty 371 zł od dnia 15 czerwca 2010 roku do dnia zapłaty,
- od kwoty 371 zł od dnia 15 kwietnia 2011 roku do dnia zapłaty,
- od kwoty 371 zł od dnia 15 czerwca 2011 roku do dnia zapłaty,
- od kwoty 410 zł od dnia 15 kwietnia 2012 roku do dnia zapłaty,
- od kwoty 410 zł od dnia 15 czerwca 2012 roku do dnia zapłaty,
- od kwoty 44 zł od dnia 19 kwietnia 2013 roku do dnia zapłaty

na skutek apelacji powoda od wyroku Sądu Rejonowego w Białej Podlaskiej z dnia 25 maja 2015 roku, w sprawie I C 661/13

I. zmienia częściowo zaskarżony wyrok:

1) w punkcie I w ten sposób, że zasądza od A. P. na rzecz (...) Spółki (...) w S. kwotę 1933 zł (tysiąc dziewięćset trzydzieści trzy złote) z odsetkami ustawowymi:

a) od kwoty 371 zł (trzysta siedemdziesiąt jeden złotych) od dnia 16 czerwca 2010 roku do dnia zapłaty,

- b)** od kwoty 371 zł (trzysta siedemdziesiąt jeden złotych) od dnia 16 kwietnia 2011 roku do dnia zapłaty,
- c)** od kwoty 371 zł (trzysta siedemdziesiąt jeden złotych) od dnia 16 czerwca 2011 roku do dnia zapłaty,
- d)** od kwoty 410 zł (czteryście dziesięć złotych) od dnia 16 kwietnia 2012 roku do dnia zapłaty,
- e)** od kwoty 410 zł (czteryście dziesięć złotych) od dnia 16 czerwca 2012 roku do dnia zapłaty,
- 2)** w punkcie II w ten sposób, że zasądza od A. P. na rzecz (...) Spółki (...) w S. kwotę 177,25 zł (sto siedemdziesiąt siedem złotych dwadzieścia pięć groszy) tytułem zwrotu kosztów procesu;
- II.** oddala apelację w pozostałej części;
- III.** zasądza od A. P. na rzecz (...) Spółki (...) w S. kwotę 126,95 zł (sto dwadzieścia sześć złotych dziewięćdziesiąt pięć groszy) tytułem zwrotu kosztów postępowania odwoławczego.

Sygn. akt II Ca 752/15

UZASADNIENIE

W pozwie z dnia 18 kwietnia 2013 roku, wniesionym do Sądu Rejonowego w Białej Podlaskiej w dniu 19 kwietnia 2013 roku, powód – (...) Spółka (...) w S. wniosła o zasądzenie od pozwanego – A. P. kwoty 3434,36 zł z odsetkami ustawowymi:

- 1) od kwoty 344,66 zł od dnia 15 czerwca 2008 roku do dnia zapłaty,
- 2) od kwoty 370,70 zł od dnia 15 kwietnia 2009 roku do dnia zapłaty,
- 3) od kwoty 371 zł od dnia 15 czerwca 2009 roku do dnia zapłaty,
- 4) od kwoty 371 zł od dnia 15 kwietnia 2010 roku do dnia zapłaty,
- 5) od kwoty 371 zł od dnia 15 czerwca 2010 roku do dnia zapłaty,
- 6) od kwoty 371 zł od dnia 15 kwietnia 2011 roku do dnia zapłaty,
- 7) od kwoty 371 zł od dnia 15 czerwca 2011 roku do dnia zapłaty,
- 8) od kwoty 410 zł od dnia 15 kwietnia 2012 roku do dnia zapłaty,
- 9) od kwoty 410 zł od dnia 15 czerwca 2012 roku do dnia zapłaty,
- 10) od kwoty 44 zł do dnia zapłaty (k. 4-5v).

W uzasadnieniu pozwu powód podniósł, że pozwany jest członkiem (...) Spółki (...) w S. i zalega ze składkami za okres od 2008 roku do 2012 roku.

*

Zarządzeniem z dnia 14 maja 2013 roku Przewodniczący I Wydziału Cywilnego Sądu Rejonowego w Białej Podlaskiej zarządził zwrot pozwu na podstawie art. 130² § 1 k.p.c.

Odpis zarządzenia o zwrocie pozwu doręczony został pełnomocnikowi powoda w dniu 16 maja 2013 roku (k. 22).

W dniu 16 maja 2013 roku powód uiszczył brakującą część opłaty od pozwu (k. 2, 23-24).

*

Nakazem zapłaty z dnia 28 maja 2013 roku, wydanym w postępowaniu upominawczym, Sąd Rejonowy zasądził od A. P. na rzecz (...) Spółki (...) w S. kwotę 3434,36 zł z odsetkami ustawowymi:

- 1) od kwoty 344,66 zł od dnia 15 czerwca 2008 roku do dnia zapłaty,
  - 2) od kwoty 370,70 zł od dnia 15 kwietnia 2009 roku do dnia zapłaty,
  - 3) od kwoty 371 zł od dnia 15 czerwca 2009 roku do dnia zapłaty,
  - 4) od kwoty 371 zł od dnia 15 kwietnia 2010 roku do dnia zapłaty,
  - 5) od kwoty 371 zł od dnia 15 czerwca 2010 roku do dnia zapłaty,
  - 6) od kwoty 371 zł od dnia 15 kwietnia 2011 roku do dnia zapłaty,
  - 7) od kwoty 371 zł od dnia 15 czerwca 2011 roku do dnia zapłaty,
  - 8) od kwoty 410 zł od dnia 15 kwietnia 2012 roku do dnia zapłaty,
  - 9) od kwoty 410 zł od dnia 15 czerwca 2012 roku do dnia zapłaty
- oraz kwotę 660 zł tytułem zwrotu kosztów procesu (k. 26-26v).

*

W dniu 5 czerwca 2013 roku powód wniósł pismo procesowe, w którym wskazał, że w nakazie znajduje się oczywista omyłka polegająca na „pominięciu i niezapisaniu (...) kosztów upomnień, czyli kwoty 44 zł” (k. 30-31).

*

Od nakazu zapłaty z dnia 28 maja 2013 roku pozwany wniósł sprzeciw, zaskarżając nakaz zapłaty w całości. Pozwany wniósł o zasądzenie od powoda kosztów procesu, w tym kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych.

A. P. podniósł między innymi zarzut przedawnienia roszczeń za lata 2008, 2009 i 2010 (k. 33-36v).

*

Wyrokiem z dnia 25 maja 2015 roku Sąd Rejonowy w Białej Podlaskiej:

I. oddalił powództwo;

II. zasądził od (...) Spółki (...) w S. na rzecz A. P. kwotę 617 zł tytułem kosztów procesu (k. 252).

W uzasadnieniu wyroku Sąd Rejonowy ustalił, że C. P. – ojciec pozwanego był członkiem (...) Spółki (...) w S., spółki wodnej, przedmiotem działania której jest wykonywanie konserwacji, utrzymanie i eksploatacja urządzeń melioracji szczegółowych na terenie wsi C., D., L., P., P., R., R., R., S., S., W. i Ż. oraz prowadzenie racjonalnej gospodarki na zmeliorowanych terenach. Zgodnie ze statutem Spółki jednym z obowiązków jej członków jest opłacanie składek oraz wykonywanie innych świadczeń na rzecz Spółki.

Sąd Rejonowy ustalił, że w dniu 11 kwietnia 2008 roku C. P. i K. P. darowali synowi A. P. gospodarstwo rolne położone w W., w gminie S..

Sąd ustalił, że C. P., będąc członkiem Spółki, przez pewien czas opłacał składki członkowskie, jednakże ze względu na niewywiązywanie się powodowej spółki ze swoich obowiązków oraz po konsultacji z synem zaprzestał ich opłacania.

Sąd wskazał, że w oparciu o przepis art. 165 ust. 7 ustawy z dnia 18 lipca 2001 roku – Prawo wodne i § 7 ust. 5 statutu (...) Spółki (...) w S. A. P., jako następcą prawnym C. P., wstąpił w jego prawa i obowiązki, jako członka powodowej spółki wodnej.

Sąd wskazał, że wysokość składek i innych świadczeń w Spółce, zgodnie ze statutem, ustala na dany rok walne zgromadzenie na wniosek zarządu, przy czym ich wysokość powinna być proporcjonalna do korzyści uzyskiwanych przez członków z działalności spółki, a także do kosztów ponoszonych przez spółkę z tytułu zaspokojenia przez nią potrzeb członków. O wysokości składek i terminie opłacenia oraz o rodzaju, wartości i sposobie wykonania innych świadczeń zawiadamia się pisemnie członków spółki. Składkę członkowską w (...) Spółce (...) w S. ustalano poprzez pomnożenie liczby urządzeń, na których należy wykonać prace konserwacyjne, poprzez stawki, jakie obowiązują w Spółce w danym roku. Następnie wynik dzielono na liczbę tzw. hektarów konkurencyjnych, których wykaz jest przesyłany przez Wojewódzki Zarząd Melioracji i Urządzeń Wodnych. Ustalona w ten sposób stawka jest opłacana w dwóch ratach – do 15 kwietnia i do 15 czerwca. Spółka uzależnia wykonywanie prac konserwacyjnych od wysokości wpływów ze składek i wykonuje prace po uiszczeniu składek w zakresie, na który pozwala ich wysokość. Ściągalność składek jest niska, w 2011 roku osiągnęła poziom 60 %. Za 2013 roku Starostwo Powiatowe naliczyło pozwanemu składkę w wysokości 813 zł. Po uchyleniu decyzji przez Samorządowe Kolegium Odwoławcze ustaliło składkę w wysokości 240,68 zł, którą pozwany uiszczył.

Sąd ustalił, że w okresie objętym pozwem A. P. nie uiszczał składek członkowskich, gdyż w jego ocenie prace konserwacyjne były wykonywane nienależycie, a wysokość składek członkowskich przewyższała wartość tych prac. Pozwany kilkakrotnie zwracał się także do spółki o wykreślenie go z listy członków, od chwili kiedy zaczął otrzymywać wezwania do zapłaty składki.

Sąd Rejonowy ustalił, że uchwałą zarządu (...) Spółki (...) w S. z dnia 19 marca 2013 roku A. P. został wykluczony z członkostwa w spółce. Pismem z dnia 22 stycznia 2013 roku (...) Spółka (...) w S. wezwała A. P. do uregulowania zaległości z tytułu składek.

Sąd Rejonowy przytoczył treść przepisów art. 170 ust. 1 i 2 ustawy z dnia 18 lipca 2001 roku – Prawo wodne i wskazał, że powód miał zatem obowiązek udowodnienia swoich twierdzeń co do członkostwa pozwanego w spółce wodnej i co do zasadności poboru składki oraz jej wysokości. Powód nie sprostował w pełni temu obowiązkowi. Powód udowodnił, że pozwany w 2008 roku wskutek następstwa prawnego stał się członkiem spółki wodnej. Zgodnie bowiem z art. 165 ust. 7 ustawy – Prawo wodne następcą prawnym członka spółki wodnej wstępuje w jego prawa i obowiązki, a przepis art. 166 ustawy – Prawo wodne stanowi, że warunki następstwa prawnego członków spółki określa statut tej spółki wodnej. Statut pozwanej spółki wodnej w § 7 ust. 5 przewiduje, że następcą prawnym członka spółki wstępuje w jego prawa i obowiązki. Członek spółki wodnej ma obowiązek wnoszenia składek.

Sąd wskazał, że pozwany podnosił, iż kilkakrotnie zwracał się z wnioskami do powodowej spółki o skreślenie go z listy członków Spółki, jednak nie przedstawił jakiegokolwiek pisemnego potwierdzenia w postaci choćby jednego pisma, w którym wnosił o wykreślenie jego członkostwa ze Spółki. Świadkowie R. D. i B. G. wskazywali w swoich zeznaniach, że pozwany w 2009 roku przysłał jedno pismo, w którym wnosił o odroczenie terminu płatności składki i poruszał kwestie dotyczące niewykonania wszystkich prac konserwacyjnych. Dlatego też nie było możliwe ustalenie czy i kiedy pozwany A. P. złożył pismo z wnioskiem o skreślenie go z listy członków powodowej Spółki, a tym samym, że nie jest członkiem Spółki zobowiązanym do wnoszenia składek.

Sąd Rejonowy uznał za uzasadniony zarzut pozwanego przedawnienia roszczenia w zakresie żądania zasądzenia równowartości zaległych składek za lata 2008-2010. Powód wniósł pozew w dniu 19 kwietnia 2013 roku, a zatem, przy przyjęciu trzyletniego terminu przedawnienia roszczeń o świadczenia okresowe, należy uznać, że roszczenia powoda

o zaległe składki do dnia 15 kwietnia 2010 roku włącznie uległy przedawnieniu z upływem dnia 15 kwietnia 2013 roku, a więc co do kwoty 1457,36 zł.

Sąd Rejonowy uznał, że w zakresie żądania co do pozostałej zaległości z tytułu nieopłaconych składek, jak zresztą co do całego roszczenia w ogóle, powód nie udowodnił w jaki sposób nalicza składki, którymi obciąża swoich członków. Powód nie udowodnił zatem swojego powództwa co do wysokości.

Sąd Rejonowy wskazał, że podstawowym obowiązkiem członka spółki jest wnoszenie składek. Ustawodawca nie określa w zasadzie w jakiej wysokości powinny być ustalane składki, pozostawiając to uznaniu spółki. Określa jednak, że składki te powinny być zróżnicowane i zależne od korzyści, jakie członek spółki odnosi w związku z działalnością spółki. Proporcję tę można określić w ten sposób, że im więcej korzyści członek spółki odnosi, tym wyższą składkę powinien uiszczać. Korzyści te mogą mieć różny charakter, np. duży obszar objęty działalnością spółki, częstotliwość działań spółki, zakres działań spółki itp. Zróżnicowana wysokość składek powinna wynikać ze statutu. Statut powinien określać sposób i tryb ustalania podwyższonej składki.

Sąd Rejonowy przytoczył treść przepisu art. 6 k.c. i wskazał, że powód powinien wykazać, iż wysokość ustalonych składek członkowskich była proporcjonalna do korzyści odnoszonych przez pozwanego. Powód za pomocą zestawień wydatków spółki wodnej w latach 2008-2012 oraz protokołów odbioru robót konserwacyjnych wraz z zestawieniem wykonanych prac w latach 2008-2010 starał się wykazać, że żądana pozwem kwota jest w całości uzasadniona. Zdaniem Sądu, na podstawie tych dokumentów nie jest jednak możliwe ustalenie, czy rzeczywisty zakres wykonywanych w tych latach prac sprostał wymogom art. 170 ust. 2 ustawy – Prawo wodne, zwłaszcza w sytuacji, gdy pozwany i powołani w sprawie świadkowie wskazywali, że Spółka nienależycie wykonywała prace konserwacyjne i okoliczność tą co do zasady należy uznać za udowodnioną. Sąd miał również na uwadze wysokość świadczenia pieniężnego od pozwanego, ustalonego przez Starostę (...) decyzją z dnia 31 grudnia 2013 roku w wysokości 240,68 zł za cały 2013 rok z tytułu korzyści odnoszonych z urządzeń melioracji wodnych utrzymywanych przez (...) Spółkę (...) w S.. Wymierzona przez starostę kwota, oparta nie na wysokości prac wykonanych, ale zamierzonych, w rażący sposób odbiega od wysokości składki członkowskiej ustalonej dotychczas przez spółkę i tym bardziej budzi wątpliwości co do zasadności dochodzonej pozwem kwoty za lata ubiegłe. Składki, którą ustaliło Starostwo, pozwany nie zakwestionował, uiszczając ją.

W ocenie Sądu wysokość składki powinna być zróżnicowana z uwagi na wielkość powierzchni nieruchomości pozwanego i to tylko tych ich części, które są zajęte przez urządzenia melioracyjne, czy też ściśle rzecz biorąc części powierzchni tzw. korzystnego oddziaływania urządzeń melioracji wodnych. Słusznie też wskazywał pozwany, że należałoby ustalić, w jakim zakresie prace melioracyjne wpłynęły skutecznie i korzystnie na przykład na zapewnienie drożności rowów na gruntach pozwanego w poszczególnych okresach. Istotne wskazówki zawiera w tym zakresie uzasadnienie decyzji Samorządowego Kolegium Odwoławczego, które uchylając decyzję Starosty ustalającego wysokość składki na kwotę 813 zł, wskazało między innymi na konieczność ustalenia, jakie nakłady i jakie koszty poniosła ta Spółka, ustalenie proporcji pomiędzy tym, w jakim stopniu nakłady i koszty poniesione przez Spółkę wodną mają pokrywać jej członkowie, a w jakim podmioty wymienione w art. 171 ustawy – Prawo wodne, wreszcie ustalenie proporcji wynikającej z powierzchni gruntu chronionego przez prawidłowo działające urządzenia melioracyjne w stosunku do powierzchni gruntu zajmowanego przez podmiot odnoszący korzyści z tego tytułu.

Jako podstawę prawną rozstrzygnięcia o kosztach procesu Sąd Rejonowy wskazał przepisy art. 98 § 1 i 3 k.p.c. w zw. z art. 99 k.p.c. i § 6 pkt 3 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 roku w sprawie opłat za czynności radców prawnych oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów pomocy prawnej udzielonej przez radcę prawnego ustanowionego z urzędu (Dz. U. Nr 163, poz. 1349 ze zmianami).

*

Od wyroku z dnia 25 maja 2015 roku apelację wniósł powód, zaskarżając ten wyrok w całości i zarzucając:

„1) naruszenie przepisów postępowania, tj. art. 232 zd. 2 kpc poprzez niedopuszczenie z urzędu dowodu z opinii biegłego z zakresu melioracji i urządzeń wodnych, w sytuacji, gdy zdaniem Sądu dowód ten jest niezbędny do miarodajnej oceny zasadności wytoczonego w sprawie powództwa

2) naruszenie przepisów prawa materialnego, tj. art. 170 ust. 1 ustawy z dnia 18 lipca 2001 r. Prawo wodne (tj. Dz. U. z 2012 r., poz. 145 ze zmianami) poprzez jego błędne zastosowanie i uznanie, iż "różnicowana wysokość składek powinna wynikać ze statutu", w sytuacji gdy zgodnie z przywołanym przepisem "członek spółki wodnej jest obowiązany do wnoszenia składek i ponoszenia na jej rzecz innych określonych w statucie świadczeń, niezbędnych do wykonywania statutowych zadań spółki".

Powód wniósł o:

„1. zmianę zaskarżonego wyroku i zasądzenie od Pozwanego na rzecz Powoda kwoty 3434,36 zł z ustawowymi odsetkami liczonymi od kwot:

- 344,66 zł od dnia 15.06.2008 r. do dnia zapłaty

- 370,71 zł od dnia 15.04.2009 r. do dnia zapłaty

- 371 zł od dnia 15.06.2009 r. do dnia zapłaty

- 371 zł od dnia 15.04.2010 r. do dnia zapłaty

- 371 zł od dnia 15.06.2010 r. do dnia zapłaty

- 371 zł od dnia 15.04.2011 r. do dnia zapłaty

- 371 zł od dnia 15.06.2011 r. do dnia zapłaty

- 410 zł od dnia 15.04.2012 r. do dnia zapłaty

- 410 zł od dnia 15.06.2012 r. do dnia zapłaty

- 44 zł od dnia wytoczenia powództwa do dnia zapłaty

2. orzeczenie o kosztach postępowania sądowego, w tym kosztach zastępstwa procesowego według norm przepisanych prawem za obie instancje

ewentualnie (...) o uchylenie zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania sądowi pierwszej instancji pozostawiając temu sądowi rozstrzygnięcie o kosztach postępowania sądowego, w tym kosztach zastępstwa procesowego według norm przepisanych prawem za obie instancje” (k. 279-284).

*

W odpowiedzi na apelację pozwany, reprezentowany przez pełnomocnika, wniósł o oddalenie apelacji w całości i zasądzenie od powoda „kosztów postępowania w I instancji oraz kosztów postępowania odwoławczego, w tym kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych” (k. 292-293).

*

Sąd Okręgowy zważył co następuje:

Apelacja powoda jest zasadna częściowo.

Na wstępie należy przypomnieć, jakiego rodzaju roszczeń powód dochodził w rozpoznawanej sprawie. Z treści pozwu oraz z treści pisma wniesionego przez powoda w dniu 5 czerwca 2013 roku wynika, że powód wniósł o zasądzenie od pozwanego kwoty 3434,36 zł z odsetkami ustawowymi:

- 1) od kwoty 344,66 zł od dnia 15 czerwca 2008 roku do dnia zapłaty,
- 2) od kwoty 370,70 zł od dnia 15 kwietnia 2009 roku do dnia zapłaty,
- 3) od kwoty 371 zł od dnia 15 czerwca 2009 roku do dnia zapłaty,
- 4) od kwoty 371 zł od dnia 15 kwietnia 2010 roku do dnia zapłaty,
- 5) od kwoty 371 zł od dnia 15 czerwca 2010 roku do dnia zapłaty,
- 6) od kwoty 371 zł od dnia 15 kwietnia 2011 roku do dnia zapłaty,
- 7) od kwoty 371 zł od dnia 15 czerwca 2011 roku do dnia zapłaty,
- 8) od kwoty 410 zł od dnia 15 kwietnia 2012 roku do dnia zapłaty,
- 9) od kwoty 410 zł od dnia 15 czerwca 2012 roku do dnia zapłaty,
- 10) od kwoty 44 zł od dnia 19 kwietnia 2013 roku do dnia zapłaty

(k. 4-5v).

Kwoty z tytułu części należności głównej, wskazane wyżej w punktach od 1 do 9, dochodzone były tytułem składki z tytułu uczestnictwa w spółce wodnej odpowiednio za lata 2008-2012.

- 1) kwota 344,66 zł – za 2008 rok,
- 2) kwota 370,70 zł – za 2009 rok,
- 3) kwota 371 zł – za 2009 rok,
- 4) kwota 371 zł – za 2010 rok,
- 5) kwota 371 zł – za 2010 rok,
- 6) kwota 371 zł – za 2011 rok,
- 7) kwota 371 zł – za 2011 rok,
- 8) kwota 410 zł – za 2012 rok,
- 9) kwota 410 zł – za 2012 rok.

Kwota wskazana wyżej w punkcie 10 nie była dochodzona z tytułu składki, lecz z tytułu kosztów, jakie miał ponieść powód, wzywając pozwanego do zapłaty. W pozwie powód nie wskazał daty początkowej okresu, za który żądał odsetek za opóźnienie w zapłacie kwoty 44 zł z tytułu kosztów upomnienia. Dopiero w piśmie procesowym z dnia 4 czerwca 2013 roku powód wskazał, że odsetek od tej kwoty domaga się od dnia wniesienia pozwu do dnia zapłaty (k. 31).

Nakaz zapłaty z dnia 28 maja 2013 roku nie zawierał zatem oczywistej omyłki, a jedynie brak w nim było rozstrzygnięcia o odsetkach za opóźnienie od kwoty 44 zł dochodzonej z tytułu kosztów wezwania do zapłaty.

W rozpoznawanej sprawie doszło do naruszenia prawa materialnego przez Sąd Rejonowy. Pomimo braku takiego zarzutu w apelacji Sąd Okręgowy, jako sąd odwoławczy, w granicach zaskarżenia bierze z urzędu pod uwagę naruszenie prawa materialnego przez Sąd pierwszej instancji, nawet bez powołania się na nie stron1.

Naruszenie prawa materialnego polegało na błędnej wykładni przepisów art. 170 ust. 1 i 2 ustawy z dnia 18 lipca 2001 roku – Prawo wodne (Dz. U. z 20015 roku, poz. 469 – tekst jednolity ze zmianami).

Na wstępie należy wskazać, że prawidłowe jest ustalenie Sądu pierwszej instancji, iż A. P., jako właściciel nieruchomości rolnych wchodzących w skład gospodarstwa rolnego darowanego mu w dniu 11 kwietnia 2008 roku przez rodziców – C. P. i K. P., był od dnia darowizny do marca 2013 roku członkiem (...) Spółki (...) w S.. Członkiem tej Spółki był wcześniej C. P.. Na podstawie art. 165 ust. 7 ustawy – Prawo wodne oraz postanowienia zawartego w § 7 ust. 5 statutu (...) Spółki (...) w S. A. P. wstąpił w prawa i obowiązki zbywcy.

W okresie objętym żądaniem pozwu w rozpoznawanej sprawie nie doszło do ustania członkostwa A. P. w (...) Spółce (...) w S.. Ustalenia Sądu Rejonowego w tym zakresie są niejasne, a nawet częściowo wewnętrznie sprzeczne. Z jednej bowiem strony Sąd Rejonowy ustala, że pozwany kilkakrotnie zwracał się do Spółki o wykreślenie go z listy członków, od chwili, kiedy zaczął otrzymywać wezwania do zapłaty składki (k. 265), a z drugiej ustala, że pozwany nie przedstawił ani jednego pisma, w którym wnosił o wykreślenie go z członkostwa Spółki, w związku z czym nie było możliwe ustalenie czy i kiedy A. P. złożył pismo z wnioskiem o skreślenie go z listy członków, a tym samym, że nie jest członkiem Spółki zobowiązanym do wnoszenia składek (k. 270-271).

Należy jednoznacznie podkreślić, że zebrany w sprawie materiał dowodowy nie daje żadnych podstaw do ustalenia, iż w okresie od dnia 11 kwietnia 2008 roku, do jest od dnia darowizny, do marca 2013 roku pozwany przestał być członkiem (...) Spółki (...) w S., w szczególności na skutek wypowiedzenia członkostwa. Pozwany nie przedstawił żadnych wiarygodnych dowodów, z których wynikałoby, że we wskazanym okresie złożył (...) Spółce (...) w S. jakiegokolwiek oświadczenie, z którego wynikałaby wola wypowiedzenia członkostwa w tej Spółce.

Do ustania członkostwa doszło dopiero w 2013 roku, co jednak nie ma znaczenia z punktu widzenia rozstrzygnięcia w rozpoznawanej sprawie, gdyż żądanie zapłaty składek obejmuje okres tylko do 2012 roku.

÷

Jako członek (...) Spółki (...) w S. pozwany zobowiązany był do uiszczania składek na rzecz tej Spółki przez cały okres członkostwa.

Przepisy art. 170 ust. 1-3 ustawy – Prawo wodne stanowią, że:

1. Członek spółki wodnej jest obowiązany do wnoszenia składek i ponoszenia na jej rzecz innych określonych w statucie świadczeń, niezbędnych do wykonywania statutowych zadań spółki.
2. Wysokość składek i innych świadczeń na rzecz spółki wodnej powinna być proporcjonalna do korzyści odnoszonych przez członków spółki, w związku z działalnością spółki.
3. Jeżeli uchwalone przez spółkę wodną zajmującą się utrzymaniem urządzeń melioracji wodnych szczegółowych składki i inne świadczenia nie wystarczają na wykonanie przewidzianych na dany rok zadań statutowych, starosta może wystąpić do organów spółki o podwyższenie wysokości tych składek i innych świadczeń; jeżeli spółka wodna zajmująca się utrzymaniem urządzeń wykonanych przy udziale środków publicznych, mimo wystąpienia starosty, nie podjęła odpowiedniej uchwały, starosta może, w drodze decyzji, podwyższyć wysokość tych składek i innych świadczeń.

Z powołanych przepisów wynika, że podstawowym obowiązkiem członka spółki wodnej jest uiszczanie składek. Istota składki, znajdująca zresztą potwierdzenie w przepisach art. 170 ust. 1-3 ustawy – Prawo wodne, wyraża się w tym, że ma ona charakter szacunkowy, uiszczana jest z reguły z góry za oznaczony okres rozliczeniowy i nie stanowi zapłaty

(wynagrodzenia) za wykonanie konkretnych świadczeń, lecz właśnie wchodzi do puli środków finansowych spółki wodnej, które posłużą do pokrycia kosztów wykonania przewidzianych na dany rok zadań statutowych.

Co więcej, przepis art. 170 ust. 3 ustawy – Prawo wodne stanowi, że jeżeli uchwalone przez spółkę wodną zajmującą się utrzymaniem urządzeń melioracji wodnych szczegółowych składki i inne świadczenia nie wystarczają na wykonanie przewidzianych na dany rok zadań statutowych, starosta może wystąpić do organów spółki o podwyższenie wysokości tych składek i innych świadczeń; jeżeli spółka wodna zajmująca się utrzymaniem urządzeń wykonanych przy udziale środków publicznych, mimo wystąpienia starosty, nie podjęła odpowiedniej uchwały, starosta może, w drodze decyzji, podwyższyć wysokość tych składek i innych świadczeń.

Z przepisu art. 170 ust. 3 ustawy – Prawo wodne wynika, że starosta może wystąpić do organów spółki o podwyższenie wysokości składek i innych świadczeń także wówczas, jeżeli oceni, że suma składek i innych świadczeń członków spółki, jakie spółka spodziewa się otrzymać od członków za dany rok, będzie niewystarczająca na wykonanie przewidzianych na dany rok zadań statutowych.

Uiszczenie składek członkowskich w spółce wodnej nie jest uzależnione od wykonania przez tę spółkę określonych prac w danym roku. Stanowisko przeciwne pozostaje w sprzeczności nie tylko z istotą składki, ale przede wszystkim z treścią przepisów art. 170 ust. 1-3 ustawy – Prawo wodne. Można wręcz postawić tezę, że nie posiadając odpowiednich środków z tytułu składek, spółka wodna nie będzie w stanie wykonać zadań przewidzianych ustawą – Prawo wodne i statutem.

Przepis art. 170 ust. 2 ustawy – Prawo wodne określa jedynie kryteria, jakimi powinien kierować się odpowiedni organ spółki wodnej przy uchwalaniu wysokości składek i innych świadczeń na rzecz spółki wodnej. Wskazany przepis ani nie uzależnia obowiązku zapłaty składki od wykonania określonych prac przez spółkę wodną, ani też nie reguluje szczegółowej wysokości składki, w szczególności jako ekwiwalentu prac wykonanych przez spółkę wodną. Z art. 179 ust. 2 ustawy – Prawo wodne wynika, że spółka wodna, uchwalając wysokość składek i innych świadczeń swoich członków, ma obowiązek kierować się kryterium proporcjonalności do korzyści odnoszonych przez członków spółki, w związku z działalnością spółki. Kryterium proporcjonalności nie oznacza ekwiwalentności. Według kryterium „ekwiwalentności” nie byłoby przy tym nawet możliwe określenie wysokości świadczeń pieniężnych członków spółki, w szczególności składki, przed wykonaniem stosownych prac melioracyjnych i konserwacyjnych.

Proporcjonalność składki do korzyści odnoszonych przez członków spółki, w związku z działalnością spółki, oznacza, że uchwalana składka nie może być ani zbyt wysoka w stosunku do szacunkowych korzyści odnoszonych przez członków spółki, ani też zbyt niska.

Całkowicie błędne jest odwołanie się przez Sąd Rejonowy do regulacji zawartej w art. 171 ustawy – Prawo wodne, gdyż nie odnosi się ona w ogóle do stanu faktycznego rozpoznawanej sprawy.

Powołany przepis stanowi, że:

1. Jeżeli osoby fizyczne lub osoby prawne niebędące członkami spółki wodnej oraz jednostki organizacyjne nieposiadające osobowości prawnej odnoszą korzyści z urządzeń spółki lub przyczyniają się do zanieczyszczenia wody, dla której ochrony spółka została utworzona, obowiązane są do ponoszenia świadczeń na rzecz spółki.
2. Wysokość i rodzaj świadczeń, o których mowa w ust. 1, ustala, w drodze decyzji, starosta.

Przepis art. 171 ustawy – Prawo wodne dotyczy:

- a) osób fizycznych i prawnych, które nie są członkami spółki wodnej,
- b) jednostek organizacyjnych nieposiadających osobowości prawnej,

jeżeli podmioty te odnoszą korzyści z urządzeń spółki lub przyczyniają się do zanieczyszczenia wody, dla której ochrony spółka została utworzona.

W takim wypadku podmioty te obowiązane są do ponoszenia świadczeń na rzecz spółki wodnej, a wysokość i rodzaj tych świadczeń ustala w drodze decyzji starosta powiatu.

Świadczenia, o których mowa w art. 171 ustawy – Prawo wodne, nie mają charakteru składek, lecz swoim charakterem są zbliżone do wynagrodzenia za odniesioną korzyść. Odmienne są zatem podstawy faktyczne ustalania świadczeń, o których mowa w art. 171 ustawy, i zasady określania ich wysokości, od podstaw faktycznych wnoszenia składek przez członków spółki wodnej i ponoszenia na jej rzecz innych określonych w statucie spółki świadczeń oraz od zasad określania wysokości składek i innych określonych w statucie spółki świadczeń.

Decyzja z dnia 31 grudnia 2013 roku, (...), nie miała zatem istotnego znaczenia z punktu widzenia ustaleń faktycznych w rozpoznawanej sprawie, gdyż dotyczyła 2013 roku, a ściślej czasu, kiedy pozwany nie był już członkiem spółki wodnej. Niecisłe są przy tym wypowiedzi Sądu pierwszej instancji, że decyzja z dnia 31 grudnia 2013 roku wydana została przez „Starostwo Powiatowe” w B.. Decyzja ta wydana została przez Starostę (...), jako organ, o którym mowa w art. 171 ust. 2 ustawy – Prawo wodne. Z upoważnienia Starosty decyzję podpisał M. Ł. (k. 186-189v).

÷

W rozpoznawanej sprawie pozwany nie kwestionował, że składki za lata 2008-2012 zostały określone uchwałami (...) Spółki (...) w S. w wysokości dochodzonej pozwem.

Zgodnie z § 9 statutu spółki członek spółki jest obowiązany między innymi do:

- 1) stosowania się do postanowień statutu oraz do uchwał i poleceń organów spółki wynikających z jej zadań,
- 2) opłacania składek oraz wykonywania innych świadczeń na rzecz spółki.

Powód w rozpoznawanej sprawie udowodnił, że pozwany był członkiem (...) Spółki (...) w S. w okresie objętym żądaniem, że dochodzone przez powoda składki wynikały z uchwał tej Spółki, oraz że pozwany nie zapłacił tych składek.

Zgodnie z art. 6 k.c., to na pozwanym spoczywał ciężar udowodnienia faktu, że ustalona przez Spółkę składka na lata 2008, 2009, 2010, 2011 i 2012 nie odpowiadała kryteriom wskazanym w art. 170 ust. 2 ustawy – Prawo wodne, to jest że została skalkulowana na poziomie nieproporcjonalnym do korzyści odnoszonych przez członków spółki, w związku z działalnością spółki.

Pozwany nie przedstawił dowodów, z których wynikałoby, iż składka za wskazane lata była nieproporcjonalnie zawyżona, i to nie w stosunku do wartości, czy kosztów prac, jakie zostały faktycznie wykonane na nieruchomościach członków spółki, ale w stosunku do korzyści pozwanego, jakie zostały wzięte pod uwagę przy określaniu składki na przyszłość.

Jeżeli ustalenia w tym zakresie wymagały wiadomości specjalnych, to wniosek o przeprowadzenie dowodu z opinii biegłego odpowiedniej specjalności powinien zgłosić pozwany, a nie powód.

÷

Mając na uwadze powyższe rozważania, na podstawie art. 386 § 1 k.p.c. Sąd Okręgowy zmienił częściowo zaskarżony wyrok:

- 1) w punkcie I w ten sposób, że zasądził od A. P. na rzecz (...) Spółki (...) w S. kwotę 1933 zł z odsetkami ustawowymi:

- a) od kwoty 371 zł od dnia 16 czerwca 2010 roku do dnia zapłaty,
- b) od kwoty 371 zł od dnia 16 kwietnia 2011 roku do dnia zapłaty,
- c) od kwoty 371 zł od dnia 16 czerwca 2011 roku do dnia zapłaty,
- d) od kwoty 410 zł od dnia 16 kwietnia 2012 roku do dnia zapłaty,
- e) od kwoty 410 zł od dnia 16 czerwca 2012 roku do dnia zapłaty,

2) w punkcie II w ten sposób, że zasądził od A. P. na rzecz (...) Spółki (...) w S. kwotę 177,25 zł tytułem zwrotu kosztów procesu.

Zasądzona kwota 1933 zł obejmuje składki z tytułu członkostwa w spółce wodnej:

- a) za 2010 rok – druga rata składki – 371 zł,
- b) za 2011 rok – pierwsza rata składki – 371 zł,
- c) za 2011 rok – druga rata składki – 371 zł,
- d) za 2012 rok – pierwsza rata składki – 410 zł,
- e) za 2012 rok – druga rata składki – 410 zł.

Kwoty te zostały zasądzone z odsetkami za opóźnienie (według stopy odsetek ustawowych) za okresy opóźnienia, to jest odpowiednio od dnia następnego po upływie terminu płatności danej kwoty (art. 481 § 1 k.p.c.). Z przepisu art. 476 k.c. wynika, że dłużnik opóźnia się ze spełnieniem świadczenia, gdy nie spełnia świadczenia w terminie, a jeżeli termin nie jest oznaczony, gdy nie spełnia świadczenia niezwłocznie po wezwaniu przez wierzyciela.

W stanie faktycznym rozpoznawanej sprawy terminy płatności rat składek były oznaczone przez uchwały (...) Spółki (...) w S..

÷

Zmiana zaskarżonego wyroku w punkcie II jest konsekwencją zmiany tego wyroku w punkcie I.

Podstawę prawną rozstrzygnięcia w tym zakresie stanowi przepis art. 100 zd. 1 k.p.c., który stanowi, że w razie częściowego tylko uwzględnienia żądań koszty będą wzajemnie zniesione lub stosunkowo rozdzielone. Z uwagi na to, że powództwo zostało częściowo oddalone, Sąd Okręgowy stosunkowo rozdzielił koszty procesu pomiędzy stronami, mając na względzie fakt, w jakiej części żądanie pozwu zostało uwzględnione.

Zgodnie ze stanowiskiem Sądu Najwyższego, wyrażonym w postanowieniu z dnia 31 stycznia 1991 roku, II CZ 255/90 (OSP 1991, z. 11, poz. 279), stosunkowy podział kosztów procesu (art. 100 k.p.c.) dotyczy ich całości, co oznacza przyjęcie za podstawę obliczeń sumy należności obu stron, ustalonych stosownie do zasad z art. 98 § 2 i 3 k.p.c. (oraz art. 99 k.p.c.), w wypadkach tam wskazanych. Sumę tę dzieli się proporcjonalnie do stosunku, w jakim strony utrzymały się ze swymi roszczeniami lub obroną, otrzymując w wyniku kwoty, stanowiące ich udziały w całości kosztów. Jeżeli poniesione przez stronę koszty przewyższają obciążający ją udział, zasądzeniu na jej rzecz podlega różnica.

Ogółem koszty procesu w rozpoznawanej sprawie wyniosły w pierwszej instancji 1429,20 zł.

Powód poniósł koszty w kwocie 806,10 zł, obejmujące:

- a) opłatę od pozwu – 172 zł (k. 2-3, 7),

b) opłatę skarbową od pełnomocnictwa procesowego – 17 zł,

c) wynagrodzenie pełnomocnika procesowego – 600 zł, ustalone na podstawie § 6 pkt 3 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 roku w sprawie opłat za czynności radców prawnych oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów pomocy prawnej udzielonej przez radcę prawnego ustanowionego z urzędu (Dz. U. z 2013 roku, poz. 490 – tekst jednolity ze zmianami),

d) opłaty pocztowe za przesłanie pism procesowych – 5,90 zł (k. 161), 4,20 zł (k. 178), 3,50 zł (k. 237), 3,50 zł (k. 236).

Pozwany poniósł koszty w kwocie 623,10 zł, obejmujące:

a) opłatę skarbową od pełnomocnictwa procesowego – 17 zł (k. 37),

b) wynagrodzenie pełnomocnika procesowego – 600 zł, ustalone na podstawie § 6 pkt 3 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 roku w sprawie opłat za czynności radców prawnych oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów pomocy prawnej udzielonej przez radcę prawnego ustanowionego z urzędu,

c) opłatę pocztową za przesłanie odpisu pisma procesowego – 6,10 zł (k. 194).

Pozwany przegrał sprawę w 0,56 części, ponieważ w takim zakresie zostało uwzględnione żądanie pozwu (1933 zł : 3434,36 zł = 0,56). Powód przegrał sprawę w 0,44 części.

Udział w sumie kosztów procesu obciążający pozwanego wynosi 800,35 zł (= 1429,20 zł · 0,56). Udział w sumie kosztów procesu obciążający powoda wynosi 628,85 zł.

Ponieważ poniesione przez powoda koszty (806,10 zł) o 177,25 zł przewyższają obciążający go udział, zasądzeniu na jego rzecz tytułem zwrotu kosztów procesu podlega ta różnica.

*

W pozostałej części apelacja pozwanego jest bezzasadna i w związku z tym podlega oddaleniu na podstawie art. 385 k.p.c.

W części obejmującej żądanie zapłaty kwoty 1457,36 zł powództwo jest bezzasadne, gdyż roszczenie powoda o zapłatę tej kwoty uległo przedawnieniu. Przedawnieniu uległy dochodzone przez powoda roszczenia o zapłatę składek za 2008 rok i 2009 rok oraz roszczenie o zapłatę pierwszej raty składki za 2010 rok.

Przepis art. 117 § 1 k.c. stanowi, że z zastrzeżeniem wyjątków w ustawie przewidzianych, roszczenia majątkowe ulegają przedawnieniu.

Przepis art. 117 § 2 zd. 1 k.c. stanowi, że po upływie terminu przedawnienia ten, przeciwko komu przysługuje roszczenie, może uchylić się od jego zaspokojenia, chyba że zrzeka się korzystania z zarzutu przedawnienia.

Przepis art. 118 k.c. stanowi, że jeżeli przepis szczególny nie stanowi inaczej, termin przedawnienia wynosi lat dziesięć, a dla roszczeń o świadczenia okresowe oraz roszczeń związanych z prowadzeniem działalności gospodarczej – trzy lata.

Roszczenie, którego powód dochodzi w rozpoznawanej sprawie, jest roszczeniem o świadczenie okresowe. Składki na rzecz spółki wodnej były składkami rocznymi, a dodatkowo ich płatność była podzielona na dwie raty.

Przepis art. 120 § 1 zd. 1 k.c. stanowi, że bieg przedawnienia rozpoczyna się od dnia, w którym roszczenie stało się wymagalne.

W stanie faktycznym rozpoznawanej sprawy roszczenia o zapłatę rat składki stawały się wymagalne odpowiednio w dniu 16 kwietnia i 16 czerwca każdego roku objętego żądaniem.

Trzyletni termin przedawnienia roszczeń o zapłatę składek za 2008 rok i 2009 rok oraz roszczenia o zapłatę pierwszej raty składki za 2010 rok upłynął przed wniesieniem pozwu w rozpoznawanej sprawie. Przedawnienie roszczeń o zapłatę wskazanych składek spowodowało także przedawnienie roszczeń o zapłatę odsetek za opóźnienie w zapłacie tych składek².

Wniesienie pozwu w rozpoznawanej sprawie spowodowało natomiast przerwanie biegu przedawnienia roszczeń powoda o zapłatę składek za dalsze (późniejsze) okresy objęte żądaniem (art. 123 § 1 pkt 1 k.c.).

÷

W części obejmującej żądanie zapłaty kwoty 44 zł powództwo jest bezzasadne, gdyż powód nie udowodnił, że poniósł jakiegokolwiek koszty związane z wezwaniem pozwanego do zapłaty.

*

Na podstawie art. 100 zd. 1 in fine k.p.c. w zw. z art. 391 § 1 k.p.c. Sąd Okręgowy zasądził od A. P. na rzecz (...) Spółki (...) w S. kwotę 126,95 zł tytułem zwrotu kosztów postępowania odwoławczego.

Ogółem koszty postępowania odwoławczego w rozpoznawanej sprawie wyniosły 784,20 zł.

Powód poniósł koszty w kwocie 472 zł, obejmujące wynagrodzenie pełnomocnika procesowego – 300 zł oraz opłatę od apelacji – 172 zł (k. 278).

Pozwany poniósł koszty w kwocie 935 zł, obejmujące wynagrodzenie pełnomocnika procesowego – 300 zł oraz opłaty pocztowe za przesłanie odpowiedzi na apelację i odpisu odpowiedzi na apelację – 6,10 zł (k. 291) i 6,10 zł (k. 294).

Pozwany przegrał sprawę w drugiej instancji w 0,56 części, ponieważ w takim zakresie apelacja została uwzględniona. Powód przegrał sprawę w drugiej instancji w 0,44 części.

Udział w sumie kosztów postępowania odwoławczego obciążający pozwanego wynosi 439,15 zł (= 784,20 zł · 0,56). Udział w sumie kosztów postępowania odwoławczego obciążający powoda wynosi 345,05 zł.

Ponieważ poniesione przez powoda koszty (472 zł) o 126,95 zł przewyższają obciążający go udział, zasądzeniu na jego rzecz tytułem zwrotu kosztów postępowania odwoławczego podlega właśnie ta różnica.

*

Z tych wszystkich względów i na podstawie powołanych wyżej przepisów Sąd Okręgowy orzekł jak w sentencji wyroku.

Magdalena Kuczyńska Dariusz Iskra Andrzej Mikołajewski

1 Por.: wyrok SN z dnia 15 maja 2001 roku, I CKN 350/00, Lex nr 52667; postanowienie SN z dnia 4 października 2002 roku, III CZP 62/02, OSN C 2004, z. 1, poz. 7; wyrok z dnia 11 marca 2004 roku, V CK 328/03, Lex nr 183779; wyrok SN z dnia 14 lipca 2004 roku, IV CK 544/03, Lex nr 116591; wyrok SN z dnia 24 czerwca 2005 roku, V CK 704/04, Lex nr 180875; wyrok SN z dnia 25 sierpnia 2004 roku, I PK 22/03, OSN P 2005, z. 6, poz. 80; uchwała SN z dnia 31 stycznia 2008 roku, III CZP 49/07, OSN C 2008, z. 6, poz. 55.

2 Por. uchwałę SN z dnia 26 stycznia 2005 roku, III CZP 42/04, OSN C 2005, z. 9, poz. 149.